

Titel: Fortegnelsen over Trykkefrihedens Skrifter III, stk. 20

Citation: "Fortegnelsen over Trykkefrihedens Skrifter III, stk. 20", i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Fortegnelsen bind 3, Fortegnelse paa alle de Skrifter som siden Trykfriheden ere udkomne, stk. 1-27, anm. nr. 1-272, dækkende 14.09.72-14.09.73 [stk. 2-27 ikke averteret i Adresseavisen]*, Gyldendal, 1773, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-4_003-shoot-workid4_003_020.pdf (tilgået 22. juli 2024)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Fortegnelsen bind 3, Fortegnelse paa alle de Skrifter som siden Trykfriheden ere udkomne, stk. 1-27, anm. nr. 1-272, dækkende 14.09.72-14.09.73 [stk. 2-27 ikke averteret i Adresseavisen]

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

305 Kritisk Fortegnelse over alle udkomne

Skrifter,

siden

Trykfriheden.

Tredie Aargang, 20. Stykke.

No. 228.

Svar til Dem, som i de offentlige Blade Have mældet om Provst Beyers Skrifter, tillige med det, som de deri Have mældet. Selges paa Bogladerne for 8 Skilling., Stor 2 Ark. 4to.

Hr. Provst Beyer maae ikke her vente sig en stykkeviis Giendrivelse eller nogen omstændelig Besvarelse paa alle de Indsigelser, han har gjort imod vor Recension. Vore indskrænkede Blade og Plan taaler ikke saadan en Vidtløftighed. Desuden kan det ikke falde os til at svare for den kritiske Journal, der nok selv, ifald den agter Hr. Beyers Svar besvarelsesværdig, tør kalde saavel Harmonien som nærværende Svar ind

2

306

sin kritiske Domstoel, for at modtage en upartistk Bedømmelse. De vigtigste Indvendinger vil vi kun fremvise i deres Svaghed; dog uden at betage Provsten sin Ret til at eske Svar af den af ham saa kaldede Conceptor, saa fremt ogsaa hans Udfordring til

ham har været alvorlig. Vi skrive ikke for at forbedre Hr. Beyer eller andre af vore

Lærde, der med saa stor en Selvtillid foreene

saa middelmaadig en Lærdom, men allene for at raade vore kiære Medstuderende

fra at spille Tiden paa at læse, og Penge paa at købe slette Bøger i Modersmaalet, saa længe vi har dem bedre i fremmede Sprog. Kunde vi dog med vore korte Bedømmelser bortkyse den uforsøgte studerende Ungdom fra at blive Tilhængere af Fuskere i de theologiske Videnskaber, saa har vor Fortegnelse naaet sit heele Øyemed. For disses, ingenlunde for Hr. Beyers Skyld, bør vi bedømme hans Anklagelse imod vor Recension, at de ey maaskee skulle troe, at den Har Uret, som tier. Ved at sammenligne vor Recension med Hr. Beyers Harmonie, kan enhver af Fordomme uindtaget Læser indsee, hvorvit Provstens Forsvar har været nødvendig. Ikke desto mindre vover han sig ikke allene i Feldten mod en, han bærer med

3

307

et nyt Navn af Conceptor, men. betaler endog en gammel Gæld han har været i til den kritiske Journal, og en nye, Han har paadraget sig ved et Leylighedsvers, Hr. J. F. H. har skrevet til hans Forevigelse. Alle disse mange Forretninger uagtede, bliver dog Conceptor den Hovedperson, han har Mod til at fegte imod, og den sidste Fiende Han slipper. Naar vi læse Titelen til dette Svar, som staaledes lyder: Svar

til dem som i de offentlige Blade have meldet om Provst Beyers Skrifter tilligemed det, som de deri have

meldet, og saa siden blive vaer at Provsten til Slutningen sætter sit Navn til Borgen for, at han er selv den ægte Forfatter, saa kommer det os først for, som om et kiælent Barn skal svare paa noget, og i stedet for at sige: jeg har gjort, bestandig nævner sig ved Navn: Peder har gjort

det. Dernæst røbes ved denne unødvendige Forsigtighed en Art af Frygtsomhed for, at nogen anden skulde angive sig som Forfatter enten til det heele eller en Deel af Svaret. Vi tør trøste Hr. Beyer, ar han uden Tvivl

kan være temmelig sikker at beholde ævig den Ære som den rette Forfatter til Svaret. Hvo af vore retskafne Lærde kunde vel være

4

308

tient med at blive mistænkt som Forfatter til et Svar, som gjør Forstanden saa liden, og Hiertet slet ingen Ære? Begyndelsen er god, Fortsættelsen er bædre og Slutningen endnu allerbest. Med disse Ord begynder han: " det er gandske tydeligt at Concepisten til den critiske Fortegnelse over Skrifter, Tredie Aargang, Siette Stykke, No. 22. uden Beviis og uden Aarsag med Flid har søgt at tale ilde om og laste mig og min evangeliske Harmonie:,, Fælder han ikke her Dom, førend Sagen er ført, og raaber Seyer, førend han har fegtet? Concepisten skal efter hans Sigende uden Beviis og uden Aarsag med Flid have søgt at tale ilde om, og laste ham og hans evangeliske Harmonie. En gemeen og sort Tænkemaade af Hr. Beyer! Derpaa jamrer han sig over, "at Concepisten ikke vil kiendes ved hvo han er, han nævner hverken sit Navn, Opholdsstæd eller Forretning, ikke engang Bogtrykkerens Navn eller hvo han er. „ Er det ikke ret forunderligt at en Mand, som tager sig saa lærd en Mine paa, og tiltroer sig saa grundig en Indsigt foruden i alt andet, saa og i Oldkyndigheden, ikke engang har gjort sig bekiendt med almindelige Begivenheder i hans eget Fædreneland! han veed ikke Bogtrykkerens

5

309

Navn eller hvor han er. Dette kunde han dog let faae at vide, endog uden at holde Spioner. Men Concepistens Navn, Opholdssted og Forretning skal nok blive ham en ævig Hemmelighed. Denne Kundskab kunde neppe være Hr. Beyer til stor Opbyggelse, den Beyer, som mægter at udlede af saadanne ham uvedkommende Tings Fortielse denne skønne Følgeslutning, at Recensionen er et Skand-Skridt. Han maae Have et eget Begreb om Skandskrifter, naar han kan troe, at en Bedømmelse over et Skrift, grundet paa sandfærdige Beviis, som Bogens agtsomme Igiennemlæsning forsyner Kunstdommeren med, at saadan en Bedømmelse ifald den er saa uhædlig at mishage Skriftets Forfatter, skal brændemærkes med det ubeqvemme Navn, Skandskrift. For os gierne Hr. Beyer! maae de gotte sig med dette Begreb. Ufordrageligt er det for den Høylærde Provst Beyer, at Recensenten har lastet hans skrækkelig lange Titel, og den behagelige Afvexling med Farver og Sprog. Derpaa svarer han: At dette ikke henhøter

til det reelle.

Deri har Provsten ret. Just derfor har vi lastet det som Pedanterie. Videre besmykker han sin Feyl, ved at give os en

6

310

lang Liste paa adskillige lærde Mænd af vores Aarhundrede, som drabelige Forgiængere, ikke allene i at fylde heele Siden med Titlen, men endog med at kaste Latin og Tydsk, eller Dansk og Latin, snart med sorte, snart røde Bogstaver imellem hinanden paa Titelbladet, og dog ere de, siger han, alle af dette Seculo; " altsaa taler her denne Kritikus enten af Vankundighed eller af Ondskab eller begge Deelee. „ For at have een fleere af vores Aarhundrede, under hvis Forsæde og Beskyttelse han frit kunde synde, burde han ikke have glemt den vitberømte og over begge Rigerne faa forreste Hr. Rektor Neuchs, en Mand, som ustraffet af den lærde Verden har lyksaliggjort os med saa velsignet en Mængde velskrevne Programmater, hvis Indhold er Prophetiernes Udleggelse paa Guldhornet. Han overgaaer næsten alle, ja snart vovede jeg at sige, Hr. Beyer med i at gjøre Parade med saa lange Titler, at man meer end 6 Gange maae læse sig af Aande, førend man kommer til Enden. Men ere vel ogsaa lange Titeler latterlige? Ja ere de saa, naar kortere ere ligesaa tydelige. Titelens skrækkelige Længde synes her at være ligesaa unødvendig, som om en Klæde-Kræmmer gik hen at hænge en

7

311

Stump af hvert Stykke, af de forskiellige mange Sorter, han havde i sin Bod, som et Skildt uden paa Huuset, for at sige det, enhver vidste, at saadanne Vahre pleyer man at søge i en klædebod. Skræderen kiender man jo paa Saxen, lad være han aldrig Hænger Syenaal, Traad eller Persejernet ud med. Hvo fornuftig vilde da tage Hr. Beyer det ilde op, om han havde sat en kortere og mindre buntet Titel. f. Ex. De fire Evangelisters harmoniske Forklaring. Saa kort som den er, udtrykker den dog det samme, som Hr. Beyers lange Markskriger-Fortegnelse, som synes at være gjort for at lokke Kiøbere. Er Hr. Beyers Ødselhed forsvarlig, saa fortæner D. Büschings og Maknights Tarvelighed de haardeste Bebrejdelser, baade fordi de har villet spare

paa den røde Farve, og paa Prangen med adskillige Sprogs Sammenblanding. Overalt er det en svag Trøst for den Feyltagende, at have et stort og anseeligt Selskab af Medvildfarende. Hverken af Vankundighed eller Ondskab, eller efter Forfatterens Ord, af begge Deele har Recensenten listet sig forbi den Flok lærde Mænd af vort Aarhundrede, som Medskyldige i Beyers Forsyndelse imod Smagen, men af blot Ømhed over dem og

8

312

Ærbødighed for deres Lærdom. Hvor gjerne vilde vi forvise lærde Pedanterier til forrige Aarhundrede, ja nedskyde dem til Munke-Alderen for at gjøre dem desto afskyeligere, allerhelst naar Særhederne findes hos saadanne Forfattere, som ikke giver Munke-Tiderne noget efter i Lærdom. Med to Grunde tager Forfatteren sig paa at bevise, at han har Ret til at bruge det Ord $\mu\omicron\nu\omicron\tau\epsilon\sigma\sigma\alpha\rho\nu$ 1) fordi der er intet Ord, som saa vel kan indbefatte det, som dette Ord her betyder, nemlig et Et-fire eller fire i et. Det er et svagt Beviis paa et Ords Beqvemhed til at udtrykke Tingen tydelig og bestemt, naar man altid skal staae ved Haanden med sit det er. Det er ligesaa gyldigt for Ordets Godhed, som det vilde være paa et Portræts Nøjagtighed, naar Skildrerne behøvede at sætte den Afskildredes Navn under, at Tilskuerne af Navnet kunde underrettes om Personen, det skulde forestille. Den 2) Grund, Forfatteren holder sig til, er, " fordi dette Ord just blev brugt i de første Sekulis eller Aarhundrede i den første Christen Kirke til Titel for de 4 Evangelisters i et sammendragne Skrifter., En ganske anden Sag! Harmonierne vare ikke skrevne paa dansk, som Provst Beyers. Til en

9

313

dansk Bog skikker en dansk Titel sig best, saa spare vi vor Fortolkning. — Saaledes ere Deres første Forsvars-Vaaben vristede af Hænderne paa Dem. Vi kunde anvende Deres egne Ord til Concepisten paa Dem selv med en ganske liden Forandring. Hvad

har nu den krigske Hr. Beyer her vundet ved sit Svar paa dette første Stykke? Det er ikke et got Omen for ham, at det første skulde falde

saa slet ud. — Længere tillader Forlæggeren til denne kritiske Fortegnelse os ikke, at vi maa holde Fod med Dem. Hvor gjerne vilde vi giennemluge det øvrige lige saa grundige i Deres Forsvar. Hvor gjerne prøve Deres Harmonie efter den Plan, De selv forelegger os, hvor gjerne veye Deres Tidsregninger, mynstre Deres lærde Anmærkninger, for at overtude Dem om, at De gjerne kunde blevet hiemme. Deres Grovheder skiænke vi Dem, og Deres Skiældsord er for Deres egen Regning. Bliv saa ved at gjøre Verden bekiendt med deres kristelige Tænkemaade. Endnu en Post bør vi berøre for at Viise Dem det, ingen troer, uden de selv, at de er feylfrie. S. 3. er De kiæk i Deres tredie Deklination. Michaelis skal udstaae en Lemlæstelse og ved en sørgelig Forvandling

10

314 blive til ett ganske anden Person, til Michäel. Familien uadspurt, vover De denne Afskiærelse i Enden! Michaelis er med Deres Tilladelse et Stamme-Navn, som ti Provster ikke skal være god for at forandre til Michael eller Mikkell. Saa gaae da og forson Dem med den 3 Deklination, Hvis Myndighed De har grebet til i Utide! Nok et Ord Hr. Provst! Er det som Præst eller Provst eller som en jevn Christen, De gjør den skiønne Bøn til Gud for Concepistens Vel. S. 9. n. 17. Gud skal flaae dig du kalkede Væg? Jeg beder Dem dog, ubarmhjertige Hierte kiender! giem Deres Lynild, og hold deres Tordenslag tilbage! hvorfra den Frihed saaledes at slaae fra sig med den Bibel, De saa ynkelig forstaaer at anvende. Forlad os at vi maae troe om Dem, at De er kuns en Lærling, en Begynder, i De exegetiske Videnskaber, ifald De har meent noget af den Forsvars-Tale, De har holdt for de tvende saa ofte igientagne Ord i det Nye Testamente. See eller Og. S. 11. Vi har den Svaghed, at vi hverken vil berømme Dem for Beskedenhed eller tilstrækkelig philologisk Indsigt. Rødmes De ikke ved selv at underskrive den i Vers indlænkede Lovtale over Dem S. 14, men tør tilstaae

11

315

offentlig, at De er vis paa at han ikke Har skrevet meere end han har været overbeviist om at være Sandhed: saa er Deres Ydmyghed slet ikke for overdreven. Den Ærbødighed for Deres ukiendte Fortienester, De røbe saa høy en Trang til, lader Recensenten, for ikke at hykle for Dem, eller forurette sande Fortienester, Dem savne. For denne Gang maae vi da tage Afskeed med Provst Beyer, men understaaer os neppe at gaae fra hans Aasyn, førend vi har viist os taknemmelige imod ham for hans skiønne latinske Talemaader ved at sige ham Farvel med ef latinsk Tænkesprog. Quintilian skal sige god for, at det er den skiære og ægte Latin, og Provst Beyers Svar til Concepisten være Borgen for, at det passer sig paa Magister Beyer selv. Ordene ere følgende: *necesse est, sibi nimium tribuat, qvi se nemmi comparat. Deinde cum proferenda sunt studia, caligat in fole, & omnia nova offendit, ut qui solus didicerit, quod inter multos faciendum est.* Quint, inst.

orat. 1. l. c. 2. p. 14. edit. Gesneri.

No. 229.

Den himmelske Løber, eller en Beskrivelse over et Menneske, som tragter efter Him-

12

316

melen, og opnaaer den. Tilligemed Veyen hvorpaa han løber, samt Fodsporene, hvori han træder, saa og nogle Anviisninger, hvorledes han haver at indrette Løbet, at han kan faae fat paa Klenodiet. I al Korthed viist, og fordum i det engelske Sprog udgiget af Johannes Bunian. Men nu til de Sikres Opvækkelse, af tydsk i dansk oversat. Trykt og til Kiøs hos J. R. Thiele. Stor 5 Ark 8vo.

Atter et Skrift af Bunian, oversat af Hert. Mag. Siverud, Præsten i Gientofte. I en Tilskrift til sin Menighed yttre Hr. Magisteren i varme Udtryk den besynderlige Høiagtelse, han bærer for Bunians Skrifter, og vi mistroe ham ingenlunde; men ere ligesaa forsikrede derom, som om hans fromme Hensigt med nærværende Oversættelse. Vi have allerede yttret vore Tanker om Hr. Magisterens Livforfatters Smag, og vi dømme. ikke anderledes i nærværende Stykke, hvis Indhold Titelen fritager os for at tilkiendegive; og hvoraf Oversættelsen er Hr. Magisteren saare værdig.

No. 230.

Thecla, eller den ved Gienvordighed og Forfølgelse prøvede Troens Dyd: Hvorudi forestilles hvilke Farligheder og Forfølgelser de

13

317

sande troende Christne ere underkastede i Verden. Udgiven og beskrevet af Jakob Henrik Mørk, Sognepræst til Broe- og Losse-Menigheder i Sverrig, samt Medlem i det kongelige Videnskabers Akademie i Stokholm, Første Deel. Trykt og til Kiøbs J. R. Thiele for 2 Mark. Stor 16 Ark 8vo.

Heltinden i dette Stykke er Thecla, et ungt, deiligt Fruentimmer, hvis besynderlige Dyd og Kierlighed til Religionen sættes paa adskillige haarde Prøver i den neronske Forfølgelses Tider. Historien selv er ellers udført paa en Maade, der ikke er uinteressant, smukke Sentiments og rørende Situationer møde ofte, og Sproget er let, behageligt og flydende. Men en alt for stor Ordighed, og adskillige alt for kiendelige Opdigtelser have vi ofte Leilighed til at opholde os over.

No. 231

Die Nachtigall, als ein Bild eines wahren, und in seinem Heiland getreuesten Christen, zum Lobe Gottes in Christo Jesu, und zur Beförderung eines himmlischen Vergnügens in irdischen Dingen, entworfen von Leopold Frank Friderich Lehr, Cöthen 1758. Kopenhagen, gedruckt und zu bekommen in der Schidenstraffe bey A. F. Stein, für 4 Schill. Stor 1 Ark 8vo.

14

318 Maadelige Poesier Have vi nok af Indenlands, og prægtige Titler behøve vi ei at forskrive fra hin Side Elven.

No. 233,

Historie om de fra Norden udvandrede Folk, forfattet af Peter Fridrich Suhm. 2 Bind. Kiøbenhavn 1773. Trykt og findes tilkiøbs hos Brødrene Berling, saa og i Mummens Boglade paa Børsen No. 5. paa Trykpap. for 1 Rdlr. 1 Mk.

Dette er det femte og sidste Bind af Herr. Conferentz-Raadens Critiske Forberedelse til den gamle danske Historie, og er, lige som de forrige, forfattet med største Flid og Læsning, og kan man med rette ansee denne Samling som Critisk afhandlede Materialier, og er rigt Forraad for alle Elskere af Fædernelandets Historie. Dette Bind afhandler egentlig Historien om de fra Norden udvandrede Folk, som blev tilovers fra det næstforegaaende Bind, og ere Anglerne. Sid. 1 - 49, Friserne. 50 - 71, Sueerne. S. 72 - 87, Alemannerne. S. 88 - 113, Juthungerne. S. 114 - 119. og Thüringerne. S. 120 -140. Herforuden findes endnu i dette Bind Fortsættelse af Fortegnelsen paa

15

319 de Bøger som Forfatteren Har i Værket anført, Indhold af det heele Verk, tvende Landkort, det første over Europæ første Bebyggelse, og Folke-Vandringerne for Christi Fødsel, det andet over Folkenes Vandring efter Christi Fødsel i de 8 første Seculis, paa hvilke begge Korter, ikke allene hver Folkefærd med deres Vandringsveje findes betegnede, men og henviist til de Steder i Værket selv, hvor der om handles. En Tidsregning over de fornemste Tildragelser, som anføres i de 5 første Tomer af denne danske Historie, og hvorved en Aarstal i Bredden anføres i bemeldte Tomer, er en nyttig Prydelse for dette Verk, og det saa meget meere som de Historiske Sandheder, de Historiske Rimeligheder, og de Historiske Giætninger, ere aftrykte med forskiællig Stil; en Nøygagtighed som er nyttigere end almindelig, og hvor vi i saa gamle Tider have Aarsag at undres over, at den største Deel bestaaer af historiske Sandheder, den mindste derimod af blotte historiske Giætninger. Værket stuttes med et fuldstændigt Register over alle 5 Deelee, hvilket udgjør et heelt Alphabet, som for et Værk af dennes Natur og Beskaffenhed er ganske umisteligt. Det næste som kan ventes fra Herr Forfatteren er Critisk Historie af

16

320 det danske Folk, fra Odin, intil Gorm den gamle Harald Blaatands Fader.

No. 233.

Raadmand Christian Braunman Tullins

samtliges Skrifter. Tredie Bind. Kiøbh. 1773. Trykt hos Hofbogtrykker Møller og selges for 3 Mk. 12 Skik. Trykp. 25 Ark. stor 8vo.

Denne Deel af Tullins samtliges Skrifter fortsætter i alphabetisk Orden afbrudte Stykker i adskillige Materier; hvorpaa følge Tvende Breve. Det 1. om de saa kaldede underjordiske Væseners Muelighed. Det 2. om hvorvidt Dands baade kan være tienlig og uskyldig. Derefter en Tale, holden paa det store Verdens Auditorium for Mandkiønnet, og tilskreven et par Brudefolk. Evander og Alcimna et Hyrdestykke slutter Værket. Med denne Deel følger den Sl. Forfatters Portrait, stukket af Preisler. Hvad for Resten vores Dom over denne Deel angaaer, ville vi have vore Læsere henviste til denne Fortegnelses 2den Aarg. 10 Stykke No. 109. hvilken vi her ville have igientaget.